

Introducere

I. Luca, medic și scriitor totodată.

Luca este numit în trei locuri din Noul Testament: primele două locuri biblice sunt în Coloseni 4, 14: »Vă salută **Luca**, doctorul, preaiubitul« și Filimon 23, 24: »Te salută Epafra, împreună-întemnițat cu mine în Hristos-Isus, Marcu, Aristarh, Dima, **Luca**, împreună-lucrători cu mine.«

Din aceste două saluturi rezultă următoarele:

1. Luca a fost un lucrător al lui Pavel în lucrarea sa misionară printre neamuri.
2. Deoarece în Coloseni 4, 11 Pavel scoate în evidență lucrătorii care sunt din circumcizie, fără ca Luca să fie enumerat printre ei, este indubitabil că el nu aparținea neamului iudaic. Luca a devenit creștin dintre neamuri.
3. Din titlul de medic, care este dat lui Luca în Coloseni 4, 14, rezultă că el era un om educat științific.

Printre primii vestitori ai Evangheliei, Luca este probabil singurul care a avut, alături de Pavel, o educație științifică.

Al treilea loc în care este amintit Luca, este 2 Timotei 4, 11: »Numai **Luca** este cu mine.« Apostolul a ajuns la sfârșitul vieții sale. A fost pentru a doua oară întemnițat în Roma (în jurul anului 66). Lucrătorii lui sunt toți în călătorii misionare, numai Luca este la el în temniță, curând după aceea a urmat martiriul lui Pavel.

Se pune întrebarea: de la ce dată a început colaborarea strânsă în lucrare între Pavel și Luca? – Deoarece Luca, medicul, a întocmit ambele relatări – Faptele Apostolilor și cea de-a treia Evanghelie – se poate spune cu certitudine că legătura dintre Pavel și Luca a luat naștere cel puțin în momentul în care Pavel s-a dus din Troa în Macedonia (Faptele Apostolilor 16, 10).

Noi întrebăm: Nu a cunoscut apostolul Pavel pe Luca mai înainte? De unde venea Luca? Eusebius și Hieronymus relatează, fără îndoială în baza tradiției, că Luca era de origine din Antiohia. Zahn în lucrarea sa »Digresiuni cu privire la istoria vieții lui Luca« atrage atenția asupra unui manuscris grecesc din jurul anilor 300 după Hristos, al cărui conținut spune: »Luca este un sirian din Antiohia, de profesie medic, un elev al apostolilor. Mai târziu el a însoțit pe Pavel până la martiriul acestuia. După ce a slujit pe Domnul cu devotament și altruism a adormit la vârsta de 84 de ani în Beoția (sau în Theba, capitala Beoției) plin de Duhul Sfânt ...«

Teologul Godet spune: în relatarea cu privire la întemeierea comunității din Antiohia (Faptele Apostolilor 11, 20-24) ne atrage atenția animația și proștețimea cu care este povestită această întâmplare. Domnește în ea o trăsătură de entuziasm. Ai impresia că autorul a scris aceste rânduri sub influența celor mai prețioase amintiri personale. Dacă este așa, atunci Luca și apostolul Pavel, care a petrecut mulți ani în această Adunare tânără, trebuie să fi fost cunoștințe vechi. Este ușor de înțeles că apostolul l-a făcut imediat în Troa un lucrător al său în lucrarea misionară care începea în Grecia. Aceasta ajută la confirmarea gândului care se naște la citirea în cartea Faptele Apostolilor capitolul 16 versetul 10 și următoarele, că autorul acestei scrieri în această primă nou-secțiune și în următoarele două noi-secțiuni relatează întâmplări la care el însuși a luat parte. Începând de aici se explică de la sine în mod natural restul relatărilor din Faptele Apostolilor. Persoana întâia plural, noi, încetează în momentul în care apostolul și însoțitorii lui, Sila și Timotei, părăsesc cetatea Filipi, deoarece Luca rămâne aici ca ajutor al tinerei Adunări. „Noi” re apare în momentul când Pavel în timpul celei de-a treia călătorii spre Ierusalim ajunge iarăși în Filipi (Faptele Apostolilor 20, 5) și Luca se alătură din nou de el. Încetează odată cu sosirea în Ierusalim, căci începând de acum relatarea se ocupă numai cu Pavel.

„Noi” apare din nou odată cu plecarea spre Roma (Faptele Apostolilor 27, 1) și durează până la sfârșitul cărții, de unde rezultă că Luca împreună cu Aristarh erau însoțitorii apostolului. De aceea acești doi sunt amintiți în salutul de la sfârșitul celor două epistole pe care Pavel le-a scris din Roma (Coloseni și Filimon). Potrivit cu relatarea din 2 Timotei 4, 11 numai Luca este alături de Pavel în închisoare, până la câteva luni înainte de moartea de martir a apostolului.

Cei mai mulți din prietenii lui l-au părăsit, o parte din ei ca să slujească, o altă parte din dragoste pentru lume, așa cum a fost Dima. Nu fără motiv se presupune că Luca era acel „frate” despre care se spune în 2 Corinteni 8, 18 »a cărui laudă în Evanghelie este răspândită prin toate Bisericele«, și că el împreună cu Tit a fost trimis într-o călătorie la Corint pentru a face o colectă de binefacere. Potrivit cercetărilor învățatului Zahn, după execuția lui Pavel în anul 66 sau 67 în Roma, Luca s-a dus în Grecia, ca acolo să rămână o perioadă mai lungă în pelerinaj ca slujitor al Cuvântului lui Dumnezeu.

II. Teofil, destinatarul Evangheliei după Luca, un om cu vază

Ambele scrieri, atât Evanghelia după Luca cât și Faptele Apostolilor sunt dedicate uneia și aceleiași persoane. Deoarece în Luca 1, 3 Teofil este numit și i se adresează cu „**prea alesule Teofile**” – (cu acest titlu „prea ales” erau numiți pe atunci senatorii și cavalerii (clarissimus), așa cum era procuratorul roman Felix (Faptele Apostolilor 23, 26; 24, 3) și Festus (Faptele Apostolilor 26, 25)) – se pare că Teofil era un om **cu vază**. Teologul Zahn traduce formula de adresare prin „exelență”. Faptul că se adresează lui Teofil nu exclude că aceste cărți au fost chiar de la început prevăzute pentru un cerc mai larg de cititori. În antichitate, ca și astăzi, se obișnuia să se dedice cărți anumitor persoane.

Unde locuia Teofil? În ce țară să căutăm pe Teofil rezultă din constatarea că Luca consideră necesar să explice obiceiuri și particularități ale localităților palestiniene, cretane, ateniene și macedoniene, în timp ce consideră cunoscute localitățile Siciliei și Italiei (mai exact Italia de sud și de mijloc până la Roma) (Faptele Apostolilor 28), ba chiar a localităților mai mici (versetul 15). De aceea ar trebui probabil să-l căutăm pe Teofil în Italia. Dar și pentru călătoria din Antiohia spre Cipru și prin Asia mică până la Troa (Faptele Apostolilor 13, 4-14, 26; 15, 40 - 16, 11) se consideră existența cunoștințelor referitoare la aceste ținuturi.

Autenticările clementine de la jumătatea secolului al doilea relatează că la predica lui Petru Teofil, care ocupa primul loc printre oamenii de vază din Antiohia, a pus la dispoziție porticul (sala mare festivă sau colonada) mare al casei sale pentru adunările de vestire a Cuvântului lui Dumnezeu.

Privirea de ansamblu istorică prezentată amănunțit în Luca 3, 1,2, precum și caracterul întregii scrieri, dovedesc că Luca a scris pentru un cerc larg de cititori de origine greacă, al căror reprezentant îl vedea în Teofil.

În afară de aceasta, această dedicare nu era o simplă chestiune de onoare. Înainte de descoperirea tiparului, editarea unei cărți era un lucru foarte costisitor; de aceea scriitorii obișnuiau să dedice lucrările lor unor personalități bogate, care în cazul că acceptau erau priviți ca „patronus libri”, ca nașul scrierii, dacă se poate spune așa. Acest patronus libri lua asupra sa deschiderea drumului spre publicitate a noii lucrări. În acest scop el oferea posibilitatea scriitorului ca să citească lucrarea sa înaintea unui cerc de persoane nobile. Totodată pe cheltuiala lui se făceau primele transcrieri.

Redactarea Evangheliei după Luca este plasată obișnuit între anii 63 și 66 după Hristos.

III. Izvoarele Evangheliei după Luca

Primul izvor al relatărilor noastre evangheliste a fost incontestabil predicile apostolilor. Nu este întâmplare faptul că acești apostoli au fost contemporani și **martori** ai vieții Domnului lor. Pentru acest scop au fost aleși de Domnul Isus Însuși și au fost făcuți însoțitorii Lui. Isus îi numește deseori ca fiind martorii Lui aleși, ca în Luca 24, 48: »Voi sunteți martori ai acestor lucruri«, și Faptele Apostolilor 1, 8: »Îmi veți fi martori în Ierusalim, în toată Iudea, în Samaria și până la marginile pământului«, Ioan 15, 26,27: »Duhul va mărturisi despre Mine. Și voi de asemenea veți mărturisi, pentru că ați fost cu Mine de la început«. Acest caracter de martor ocular a fost hotărâtor și pentru apostoli, când după înălțarea la cer a trebuit ales un alt apostol în locul lui Iuda; compară cu Faptele Apostolilor 1, 21 și următoarele versete.

Când apoi în Faptele Apostolilor 2, 42 este vorba de **învățătura apostolilor** (didaché ton apostolon), prin aceasta se înțelege incontestabil toate relatările apostolilor despre viața și învățătura lui Isus. Aceasta era pe vremea aceea singura dogmă, singurul catehism al creștinilor.

Faptul că tradiția orală a avut acea formă fixă, care ne surprinde în relatările sinoptice, se explică printr-o altă situație. Fără îndoială, la început vestirea Evangheliei s-a făcut în **dialectul arameic**, acesta era limba poporului și a apostolilor. Dar în Ierusalim exista o mulțime de cetățeni iudei care vorbeau **numai grecește**, așa numiții heleniști. Ei aveau mai mult de trei sinagogi în Ierusalim în care se citea Vechiul Testament în traducerea Septuaginta numai în greacă. De aceea chiar de la început s-a avut grijă ca în comunitățile grecești să fie transmisă tradiția orală în limba greacă. Aceasta era o muncă grea. Era vorba de transmiterea învățaturii lui Isus într-o limbă al cărei duh era cu totul altfel. Această lucrare nu a fost luată în chip ușuratic și nu a fost lăsată pe seama altora. Era sarcina apostolilor însuși, cel puțin a acelor apostoli care vorbeau grecește, așa cum a fost de exemplu cazul lui Andrei și Filip (compară Ioan 12, 20, ș.u.) și a lui Matei, vameșul de odinioară, care supravegheau traducerile.

Cu acest model al limbii greacă, în care s-au turnat relatările despre viața lui Isus făcute de traducători autorizați, rapoartele cu privire la viața și învățătura lui Isus au primit o autorizare mult mai mare decât au avut-o până atunci. În această formă s-au putut păstra ușor până când au ajuns să fie scrise. Tradiția vie era izvorul bogat din care beau toți.

»După părerea mea«, scrie Godet, »în tradiția orală avem un principiu suficient și totodată flexibil ca să explicăm pe de o parte asemănarea, parțial chiar concordanța **t e x t u a l ă** a celor trei sinoptici ai noștri, iar pe de altă parte **d e o s e b i r i l e** dintre ei.« R. Seeberg (Berlin) spune: »Și aceasta este splendoarea, că toate cele patru Evanghelii, cu toate diferențele și particularitățile lor, luate împreună prezintă tabloul minunat al lui Isus într-o armonie și unitate minunată. Nu aceasta este problema: cum se explică diferențele?, ci problema este: Cum este posibilă această concordanță minunată?« - Noi răspundem: Prin călăuzirea Duhului Sfânt totul este posibil și real. Nu este nici-o prorocie prin voința omului, adică rezultată din duhul propriu al oamenilor lui Dumnezeu, ci ei au vorbit fiind mânați de Duhul Sfânt.

Înainte de a încheia acest capitol referitor la izvoarele lui Luca, trebuie să mai adăugăm ce a spus profesorul de teologie în privința aceasta. El spune: »Despre izvoarele scrise, din care Luca și-a luat materialul său, nu spune nici-un cuvânt în introducerea sa (capitolul 1,-4). Lui nu i-au lipsit ocaziile de explorare a relatărilor **v e r b a l e** ale martorilor oculari și ale ascultătorilor lui Isus. Creștinii care după moartea lui Ștefan în anul 34 au venit de la Ierusalim în Antiohia și care prin predicile lor au contribuit la înființarea Adunărilor de acolo și care au rămas ca **î n v ă ț ă t o r i** în acele comunități (Faptele Apostolilor 11, 19 și următoarele versete; 13, 1), au fost odinioară **e l e v i a i** apostolilor (Faptele Apostolilor 21, 16) și ar fi o presupunere de excepție faptul că niciunul dintre aceștia nu a văzut sau nu a auzit pe Isus.

Luca, care le datora convertirea lui, stătea deja în jurul anului 40 sub influența amintirilor proaspete despre creștinii din Ierusalim. Un oarecare Manaen, un camarad de joacă din tinerețe al tetraharului Irod, de exemplu, putea să dea dornicului de cunoaștere informații despre relațiile deținătorului puterii din timpul vieții lui Isus (Luca 3, 1,19; 23, 7-12).

Deoarece mama lui Isus a supraviețuit învierea Fiului ei un timp îndelungat, nu se știe cât timp, ca membru al comunității din Ierusalim (Faptele Apostolilor 1, 14; Ioan 19, 27), comoara amintirilor ei trebuie să fi fost un bun obștesc al creștinilor din Ierusalim din timpul anilor 30 până la 40, deci și al primelor predici în Antiohia; Luca atrage atenția cititorului de două ori cu privire la **M a r i a** ca păstrătoare credincioasă a acestor comori (capitolul 2 versetul 19 și 51).

Când Luca împreună cu Pavel au călătorit spre Ierusalim în ziua de Rusalii în anul 58, cu ocazia unei poposiri de mai multe zile în Cezarea a avut ocazia să vorbească cu un »slujitor al Cuvântului de la început«, probabil un martor ocular al istoriei evangheliste (Faptele Apostolilor 21, 8-14). Ajuns la Ierusalim a vizitat împreună cu Pavel casa lui Iacov, care a crescut sub același acoperiș împreună cu fratele său Isus în Nazaret (Faptele Apostolilor 21, 18). Luca fiind tot timpul, sau poate cea mai mare din timp, de la Rusaliile anului 58 și până spre sfârșitul verii

anului 60 în Palestina, a avut la dispoziție cele mai abundente și numeroase izvoare ale învățaturii istorice despre cuvintele, faptele și suferințele lui Isus.« Atât din relatările excelente ale profesorului Zahn.

IV. Planul și structura Evangheliei Luca.

Luca, ca și ceilalți trei evangheliști, nu a relatat istoria de dragul istoriei. Cei patru evangheliști ai noștri au avut în vedere **mântuirea**, și de aceea ei au prezentat faptele așa fel ca ele să fie recunoscute ca subiect al **credinței**.

Matei prezintă relația istoriei lui Isus cu **descoperirile Vechiului Testament**. Este adevărat că prin cuvintele de încheiere deschide perspectiva unei lucrări misionare viitoare. În același timp însă el se referă fundamental la trecut.

Luca scoate de asemenea în evidență relația dintre vechiul și noul legământ, dar el caută să arate prin faptele și învățatura lui Isus punctul de plecare și începutul **noii creații spirituale**; privirea sa este orientată spre viitor.

Marcu în prezentarea sa nu are în vedere nici trecutul, și nici viitorul, ci numai priveliștea de neegalat oferită martorilor vieții lui Isus; el vrea să prezinte pe Isus **Însuși**, așa cum a trăit și cum a lucrat El, cu nici-un alt scop decât acela de a da naștere în cititorii lui pe cât se poate de complet aceleiași impresii pe care au avut-o martorii oculari și auditivi despre personalitatea Sa.

Evangelistul **Ioan** prezintă ochilor pe Isus ca fiind veșnicia intrată în timp, viața dumnezeiască intrată în omenire și o oferă tuturor acelor care doresc după Cel prea Înalt.

Este ușor de înțeles că tocmai Evanghelia Luca, care dintre cele patru Evanghelii are cea mai strânsă legătură cu evoluția viitoare a creștinismului, este continuată în Faptele Apostolilor. Evanghelia Luca și Faptele Apostolilor constituie un tot unitar, de aceea începutul celor două scrieri este foarte asemănător. Conținutul Evangheliei se poate sintetiza în trei nume: **Nazaret**, **Capernaum**, **Ierusalim**. Tot așa conținutul Faptelor Apostolilor se poate sintetiza în trei nume: **Ierusalim**, **Antiohia**, **Roma**. În Capernaum iese la lumină ceea ce s-a pregătit în taină în Nazaret. În Ierusalim se încheie ceea ce a fost pregătit în Capernaum. Tot așa și în Faptele Apostolilor. În Antiohia vedem cum semănătura, care a răsărit în Ierusalim în ziua de Rusalii, ajunge să înflorească. În Roma vedem realizarea desprinderii noului legământ de pe vechiul teren și transplantarea lui pe un teren nou unde, începând de acum, va aduce roade. În timp ce Evanghelia descrie felul în care a luat naștere mântuirea în Israel, cu toată împotrivirea dușmănoasă a căpeteniilor lui și a orbirii poporului, Faptele Apostolilor arată cum întemeierea **Împărăției** lui Dumnezeu printre păgâni nu s-a făcut așa cum ar fi fost normal, Israel ca popor al lui Dumnezeu convertit să primească în mijlocul lor pe neamuri, ci ea a luat naștere lovindu-se permanent de împotrivire din partea lui Israel, atât în Palestina cât și în țările păgâne, până la Roma, unde s-a ajuns la o ruptură totală.

O altă caracteristică a Evangheliei Luca o arată Lange (Lange, *Lucrări biblice*): »Cea de-a treia Evanghelie poartă urma clară a individualității autorului, așa cum ne este cunoscută din altă parte. Dacă vedem în Luca un creștin dintre păgâni, recunoaștem că și lucrarea lui are un pronunțat caracter universal. El prezintă descendența Domnului nu așa cum face Matei, până la Avraam, ci înapoi până la Adam și se străduiește să prezinte pe Hristosul lui Dumnezeu mai puțin în relația Sa cu Israel și mai mult în relația Sa cu întreaga omenire.«

Nici-o altă Evanghelie nu ne lasă să vedem atâtea urme ale duhului paulinic, așa cum face Evanghelia Luca. Cu siguranță atunci când Pavel vorbește de evanghelia sa (Romani 2, 16; 2 Timotei 2, 8), nu s-a gândit la o relatare scrisă a lui Luca, dar ambele sunt în perfectă concordanță în descrierea instaurării mesei Domnului (Luca 22, 1,19,20 compară cu 1 Corinteni 11, 23-29), în relatarea arătării Domnului lui Petru (Luca 24, 34 compară cu 1 Corinteni 15, 5) și în alte detalii.

Evanghelia Luca este un comentariu continuu la cuvântul tainic al apostolului: »Dumnezeu a trimis pe **Însuși Fiul Său** într-o fire asemănătoare cu a păcatului« (Romani 8, 3). Este ca și cum Luca și-a văzut profesia în activitatea lui Isus. El prezintă mai mult decât alții pe **Domnul Isus ca**

medic, și anume ca Marele Medic care a venit nu numai **să slujească** (Matei 20, 28), ci care a mers prin țară făcând bine (Faptele Apostolilor 10, 38), care a arătat milă față de orice boală trupească și spirituală, care a lăsat să iese putere din El, ca să vindece! (Luca 5, 17). Toți evangheliștii relatează despre ispitirea lui Isus în pustie, dar numai Luca adaugă: »Diavolul a plecat de la El până la o vreme.« Toți relatează despre suferințele Sale în Ghetsimani, dar numai Luca ne prezintă relatarea emoționantă despre sudoarea »ca niște picături mari de sânge« și despre îngerul care a venit să-L întărească. Toți vorbesc despre căința lui Petru, dar numai Luca vorbește despre privirea Domnului.

Cea de-a treia Evanghelie este cununa Evangheliilor sinoptice.

V. Excluce studiul planificat al izvoarelor inspirația divină?

Luca 1,1-4

Deja la prima privire a versetelor 1-4 se recunoaște scriitorul grec instruit și stilistic școlat. Expresiile folosite de Luca în introducere nu aparțin tezaurului limbii ebraice a Noului Testament, ci sunt împrumutate din greaca clasică. În loc de înșiruirea seacă a propozițiilor, specifică stilului ebraic, întâlnim în versetele 1-4 frumoasa aranjare sintactică a părților de propoziție, care în traducerea germană nu ne poate oferi construcția fină și armonia sonoră ritmică a originalului din greacă. Filologii de profesie au lăudat în mod deosebit stilul folosit în introducere. Învățul Wilhelm Bousset spune: »Luca stăpânește proza artei grecești mai bine decât Pavel.« (Bousset-Heitmüller, Scrierile Noului Testament pagina 392).

Luca alcătuiește introducerea cu atâta splendoare, deoarece el va oferi lucrarea sa unui om distins, cult, anume grecului Teofil.

Dar nu numai forma exterioară a introducerii sale, ci și faptul următor face cunoscut educația sa științifică. Luca este singurul evanghelist care începe lucrarea sa după modelul istoricilor greci cu un cuvânt scurt de dedicație. Dacă comparăm acest prolog cu introducerile scriitorilor istorici Herodot, Tucidide, Polibius, atunci va trebui să spunem că Luca a fost un cunoscător bun al literaturii lucrărilor istorice clasice.

Istoricii greci au scris lucrările lor cu scopul de a păstra în amintirea posterității marile fapte heleniste. Interesele, în slujba cărora Luca își întrebuintează pana, sunt de natură mult mai superioară decât ale măștrilor greci, ale căror metode le folosește. El vrea să facă cunoscut evenimentul cel mai mare al istoriei lumii, tema cea mai cuprinzătoare din cer și de pe pământ, din timp și din veșnicie, din trecut și din viitor, referitoare la Dumnezeu veșnic și Fiul Său veșnic.

Ceea ce Luca aduce în cuvântul de dedicație ca justificare a Evangheliei sale nu este altceva decât o referire la o cercetare istorică exactă.

În aceasta Luca se referă la mărturiile oculare ale oamenilor lui de încredere. Era o istorie sfântă, aceea pe care o scria, istorie în care era vorba de binele și de durerea întregii omeniri. Dovezile adevărului aveau o însemnătate soteriologică (învățătura despre mântuire). Duhul adevărului și voiața pentru adevăr trăiau cu puterea vie a tineretii în martorii care au privit Adevărul, anume pe Isus Hristos, în față.

- 1. Fiindcă mulți s-au apucat să alcătuiască o istorisire amănunțită despre lucrurile care s-au petrecut printre noi,**
- 2. după cum ni le-au încredințat cei ce le-au văzut cu ochii lor de la început, și au ajuns slujitori ai Cuvântului,**

În expresia »s-au apucat« lasă să se înțeleagă că autorii de mai înainte nu s-au folosit de toate mijloacele de ajutor pe care le aveau. De aceea Luca nu a trimis lui Teofil o scriere veche, ci el însuși s-a apucat să descrie viața lui Isus, ca să dea prietenului lui nobil o relatare pe deplin autentică (pe care se putea baza) despre acele evenimente istorice.

Cuvintele »**printre noi**« sunt aceleași ca în Ioan 1, 14, cu deosebirea că acolo vorbește unul din martorii oculari de la început în numele celorlalți martori din jurul său, aici însă este unul care a primit vestea despre faptele petrecute de la martori oculari și de la martori mai vechi.

Ambele expresii »martori oculari« și »slujitori ai Cuvântului« se referă numai la credincioși, deci la Adunarea lui Isus. Nu ce a relatat Pilat sau Irod, nici Caiafa sau Ana, și nici ce au relatat fariseii sau cărturarii despre viața, suferințele și moartea Domnului (care au fost de asemenea „martori oculari“) vrea Luca să scrie, ci numai ce știu să spună membrii comunității Domnului ca **martori oculari și vestitori ai Evangheliei** despre Isus din Nazaret.

Miile de persoane care nu aparțineau cercului Adunării și care au auzit vorbirea lui Isus și au văzut faptele Lui, Pilat și Caiafa care au vorbit cu El și împăratul de la Roma împreună cu slujitorii lui care au auzit prin raportul procuratorului Festus despre Pavel și despre Isus pe care el îl vestea (Faptele Apostolilor 25, 15; 19, 26) arată că toți acei contemporani care erau în afara Adunării, în fond nu au văzut și nu au înțeles nimic despre cel mai mare eveniment care a avut loc în timpul vieții lor pe pământ, și anume de aceea, pentru că ei nu voiau să vadă și să audă (Luca 8, 10; 10, 23).

Deci aici este vorba nu de un sistem de idei, ci de fapte. Apostolii nu s-au luat după fabule închipuite, ci au fost ei înșiși martori personali ai slavei supranaturale a Domnului lor (2 Petru 1, 16).

Desigur, cunoștința despre realitatea existenței lui Isus și a apostolilor Săi nu este „credință“. Contemporanii necredincioși ai lui Isus au știut de existența unui Om, care s-a numit Isus din Nazaret, și cu toate acestea nu au crezut în El. La această credință ajunge numai acela care vrea să creadă și care până în adâncul inimi lui vrea cu adevărat și sincer să vină la Dumnezeu. Pentru atunci și pentru acum a fost și este valabil: „Cine vrea să vină la Dumnezeu, trebuie să **creadă** că El este.“

Expresia „au încredințat“ nu are aici nici-o precizare mai detaliată. Dacă nu sunt precizări suplimentare, atunci cuvântul se referă la **încredințări verbale** (Faptele Apostolilor 16, 4; 1 Corinteni 11, 2,23; 15, 3). Și substantivul „încredințare“ (Matei 15, 2,3,6; Coloseni 2, 8; 2 Tesaloniceni 2, 15, etc.) se referă la o încredințare verbală. Înaintea oricărei scrieri au existat „încredințări“ și chiar ce noi astăzi numim „Evanghelie“ și „Sfânta Scriptură“, înainte de a fi scrise au fost parte componentă a „încredințării“ orale.

Expresia **de la început** se referă la începutul vieții Domnului. – Reporterii acestor „evenimente de la început“ nu sunt „slujitori ai Cuvântului“ în sens restrâns, ci în sens larg – și anume Maria, mama Domnului, care probabil a dat mai departe ceea ce i s-a spus de Zaharia și Elisabeta, de Simion și Ana.

3. am găsit și eu cu cale, prea alesule Teofile, după ce am făcut cercetări cu deamăruntul asupra tuturor acestor lucruri de la obârșia lor, să ți le scriu în șir unele după altele,

4. ca să poți cunoaște astfel temeinicia învățăturilor, pe care le-ai primit prin viu grai.

Aceste versete constituie propoziția principală. Prin formularea greacă „am considerat că este bine“ Luca arată că s-a hotărât să devină un scriitor istoric al istoriei lui Isus!

Prin folosirea expresiei „de la obârșia lor“ (another = de sus în jos) pare că Luca se compară cu un turist care încearcă să ajungă până la izvoarele râului ca după aceea să meargă de-a lungul râului. – Relatarea apostolică și vestirea, care erau dominate de scopul practic al vestirii mântuirii, a început cu activitatea publică a lui Isus. Luca însă s-a simțit constrâns să meargă mult mai înapoi, ca să prezinte istoria lui Isus de la primele ei începuturi; vezi capitolele 1 și 2 (relatarea copilăriei). Și cum a întregit el sub acest aspect „încredințările“, tot așa s-a ostenit să adune acele fapte și vorbiri ale lui Isus care lipseau în aceste încredințări; acestea sunt cuprinse în „pasin“ = „toate“. Evanghelia Luca dovedește aceasta în toate părțile sale.

În ceea ce privește pe Teofil vezi introducerea capitolul II.

După ce Luca ne-a relatat despre hotărârea sa, vorbește acum despre scopul scrierii sale: el voia să pună pe inima marelui său protector adevărul incontestabil, de nezdruncinat și temelia învățăturii referitoare la credință, pe care Teofil a primit-o odinioară de la el.